

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

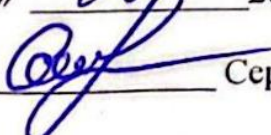
ДӘРІС КЕШЕНІ

Мамандығы: 009130100 «Мейіргер ісі»
Біліктілігі: 5AB09130101 «Мейіргер ісінің қолданбалы бакалавры»
Оқу түрі: күндізгі
Оқытудың нормативтік мерзімі: 3 жыл 6 ай
Циклдар мен пәндер индексі: ТК
Курс: 4
Семестр: 7
Пән: «Коммуникативті дағдылар»

O'NG'USTIK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «O'ng'ustik Qazaqstan medicina akademiasy» AQ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы Дәріс кешені		№72/11 ( ) 8 беттің 2 беті

Кафедра мәжілісінде қаралды және бекітілді.

№ 1 хаттама. « 27 » 08 2024 ж

Кафедра меңгерушісі Серикова Б.Д.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )	
Дәріс кешені	8 беттің 3 беті	

Дәріс № 1

1. Тақырыбы: Кіріспе. Коммуникативті процесс, дағдылар туралы түсінік.

2. Мақсаты: Коммуникация туралы түсінік беру. Өртүрлі жағдайларда медицина қызметкерінің науқаспен, оның туысқандарымен, әріптестерімен тиімді қарым-қатынас орнатуына қажет дағдыларды қалыптастыру және дамыту.

3. Дәріс тезистері:

Қарым-қатынас - адамдардың жанасуы негізінде ақпаратпен алмасуы, бір-бірін қабылдауы және әрекеттесуі. Дәрігер жұмысының нәтижелілігі мен деңгей-дәрежесі, оның білімділігі мен біліктілігіне ғана емес, қарым-қатынас (коммуникативтік) дағдыларына да байланысты екені анық.

Коммуникация - басқа адамдармен байлалысу, қарым-қатынас орнату.

Коммуникативтік дағдылар – дәрігердің жұмыс барысына байланысты басқа субъектілермен (адамдармен, науқаспен, оның жақындары және туысқандарымен, әріптестерімен, т.б.) тиісті дәрежеде қарым-қатынас жасай отырып, медициналық жәрдем шараларының тиімділігі мен нәтижесін арттыру.

Қатынасуда субъектілер (адамдар) сөз, мимика және дене қимылы арқылы, бір-біріне мәлімет тасымалдап, әрекеттеседі. Вербальды коммуникация - адамдардың қатынасу үшін белгі (знак) жүйесі ретінде сөзді қолдануы. Вербальды емес коммуникация — қатынасу үшін тілден басқа белгілерді қосымша пайдалану (жест, мимика, дауыс ырғағы, көзбен жанасу). Өзара мәлімет алмасу арқылы қарым-қатынасқа түскен адамдар сұхбаттаса келе, бірін-бірі түсініп, танысады. Өзара қарым-қатынас жасау үшін, кем дегенде екі адам болуы қажет, олардың әрқайсысы субъект ретінде саналады. Коммуникатор - ақпаратты жіберуші адам. Коммуникант (адресат) - ақпаратты қабылдаушы адам. Коммуникация арнасы - жіберушіден қабылдаушыға ақпараттың жүру жолы. Адамдардың өзара қатынасқа түсуі — олардың іс-әрекетіне тікелей байланысты болады. Қажеттілігіне қарай, қатынасқан адамдар әрекеттесіп, өзара мәлімет жинастыра келе, түсінушілік тудыруға тырысады. Қатынасу арқылы адам өз басының ерекшеліктерін, ой-мақсатын, басқа адамға түсіндіріп, білдіруге ықпал жасайды. Қатынасудың түрлері және даму барысы адамдардың әлеуметтік жағдайына, олардың қоғамдағы орнына, қоғам заңдары мен құқық ережелеріне байланысты болады.

Қатынасу процесінде, адамға тән, көптеген психикалық құбылыстар қатысады. Олар арқылы адам, адамзат жинастырған тәжірибені тұжырымдайды, қолданады.

Коммуникативтік білгерлік (компетенттік) – дәрігердің басқа адамдармен (науқас, оның жақындары және туыстары, әріптестері, т.б.) вербальды және вербальды емес тәсілдерді нәтижелі қолдана білуі арқылы қарым-қатынас жасау қабілеті.

Қатынасу арқылы адамдар бір-біріне коммуникативтік тұрғыдан әсер етуі мүмкін. Адамдардың бір-бірімен араласуында түрлі әлеуметтік және психологиялық спецификалы коммуникативтік кедергілер байқалуы мүмкін. Оның себептері - қатынасқан адамдардың, бір-бірінен қатты айырмашылығы болуы, оның ішінде: бірін-бірі түсінбеуі және мамандық, саяси, діни, әлеуметтік көзқарастарының болуы. Коммуникативтік кедергілер тек психологиялық негізінде де дамуы мүмкін, олар адамдардың жекеше (индивидуальды) психологиялық ерекшеліктеріне сәйкес келеді.

4. Көрнекі материал: 15-20 слайд

5. Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6. Бақылау сұрақтары:

1. Дәрігер мен науқас қарым – қатынас аспектісі неде?
2. Дәрігер мен науқас жүйесінде коммуникативтік дағдылардың негізгі принциптері?
3. Айқын және жасырын науқастың қажеттілігі мен үрейін қалай білесіз?

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )	
Дәріс кешені	8 беттің 4 беті	

Дәріс № 2

1. Тақырыбы: Топтағы, ұжымдағы тұлғааралық қатынастар. Медицина қызметкері мен науқас арасындағы өзара қарым-қатынас.

2. Мақсаты: Студенттерге медицина қызметкері мен науқас арасындағы өзара қарым-қатынас туралы түсіндіру.

3. Дәріс тезистері:

Тұлғааралық қарым-қатынас адамдар болмысының қажетті шарты болып табылады. Қарым-қатынассыз адамның жекелеген психикалық қызметтерінің, үдерістер мен ерекшеліктерінің, жеке тұлғаның және тұтас қоғамның толыққанды қалыптасуы мүмкін емес. Кейде «қарым-қатынас», «әлеуметтік қарымқатынас», «тұлғааралық қарым-қатынас», «іскерлік қарым-қатынас» және «мәдени қарым-қатынас» түсініктері өзара байланысты болғанымен, бір-біріне тең келмейді, себебі олардың өзіндік өзгешеліктері болады.

Дәрігер – науқас **арақатынасының** екі түрі белгілі: императивті және диалог.

Императивті қатынас - бұл науқасқа **авторитарлық** және директивтік **әрекет** жасау. Қарым-қатынастың бұл **түрінің** мақсаты - науқастың тәртібін бақылау және белгілі бір әрекет жасауға оны мәжбүрлеу. Императивті қатынастың **негізгі** ерекшелігі - науқасты мәжбүрлеу **мақсаты** жасырын емес ашық түрде жүргізіледі. Мұнда әсер ету құралдарына жататындары - бұйрық, нұсқау, талап.

Императивті қатынас түрін қолдану, мақсат және этика тұрғысынан, әлеуметтік әрекет түрлерінде ғана қолайлы болады. Мысалы, **төтенше** және жедел жағдайларда. Команда, бұйрық және тыйым салу **арқылы**, сырттай бағынышты жағдайды **және** таланты **орындату** - адамның ішкі ойы мен **сенімінен**, оның интровертті мотивациясынан (өзіндік ықпалынан) тумайтыны анық. Дәрігер

- науқас арақатынасында императивті тәсілді қолдану көбінесе орынсыз және этикаға сәйкес **емес** болады.

Диалогтық қатынас. Бұл арақатынаста, науқасқа дәрігер тарапынан ұстамдылық көрсетіліп, тепе-тендік жағдайы туады. Өзара әрекеттесудің келесі ережелерін айнытпас орындағанда ғана диалогты қатынасқа нәтижелі түрде жетуге болады:

1. Науқастың өзекті жағдайына өзінің толық көңіл-күйін аудару.

2. **Науқас** ықпалдарына априорды (алдын ала) сенім білдіріп, оны бағалаусыз қабылдау.

3. Науқасты өзіне тең деп есептеп, оны «өз жекешелік ойы мен меншікті өз шешімі бар» деп қабылдау.

4. Қатынасуды жеке тұлғалау (персонофикациялау) - қарым-қатынасты, сұхбатты өз атынан **жүргізіп**, басқалардың пікірлеріне **және** беделділердің көзқарасына сүйенбей, тек өзінің нақтылы сезімдері **мен** талаптарын көрсету.

Арақатынастың ішкі құрылысы да өте күрделі болады. Мұнда біріне бірі байланысты үш жағын айқындауға болады: коммуникативтік, интерактивтік, перцептивтік.

4. Көрнекі материал: 15-20 слайд

5. Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6. Бақылау сұрақтары:

Дәрігер - науқас арақатынасының түрлері.

Топтағы, ұжымдағы тұлғааралық қатынастар.

№3 дәріс

1. Тақырыбы: Науқасқа бағытталған оқытудың принциптері мен әдістері.

2. Мақсаты. Студенттерге науқасты оқыту жайында түсінік беру. Пациентті оқытудың мақсаты, пациентті оқыту жоспарымен таныстыру.

3. Дәріс тезистері:

Пациентті оқытудың мақсаты, пациентті оқыту жоспары

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ( )
Дәріс кешені		8 беттің 5 беті

Медбикелік процестің III кезеңі – жоспарлау

Жоспарлау барысында әр артықшылықты проблема күтімнің мақсаты мен жоспары тұжырымдалады.

Мақсатты екі себеппен белгілеу қажет:

1. Жеке бикелік қатысудың бағытын көрсету мен;
2. Қатысу нәтижесі дәрежесін анықтаумен

Мақсат қоюдың талаптары:

3. Мақсаттар орындалатын, қол жетерліктей болу керек. Емделуші 3 күнде 10 кг салмағын түсіреді деген мақсат қоюға болмайды, бұл мүмкін емес;
4. Әр мақсаттың орындалу мерзімін нақты белгілеу қажет.

Мерзім бойынша мақсаттың екі түрі бар:

- a) қысқа мерзімді (бір аптадан кем)
- b) ұзақ мерзімді (апталар, айлар, көбіне шығарылғаннан кейін).

3. Мақсаттар бикенің хабардарлығынан аспауы керек.

Емделушіде шығару мерзіміне қарай жөтел болмайды деген мақсатты болдырмау керек, өйткені бұл дәрігердің хабардарлығында.

Сауатты құрылған мақсат үш компоненттен тұруы керек:

1. Іс – қимыл;
2. Белгілері: күні, уақыты, арақашықтығы;
3. шарты – кімнің көмегімен

Пациентті оқыту мақсатының құрылымы 3 сфераға бағытталуы керек:

- танымдық;
- Эмоционалдық;
- Психологиялық.

Мақсат құрылымы мынадай ситуацияда көрінуі мүмкін:

- Танымдық сферада- науқас су балансы туралы біледі және түсінеді (2 күн ішінде)

- Психологиялық сферада- науқас су балансын анықтауға психологиялық дайын болады
- Эмоционалдық – науқас су балансын бақылаудың маңыздылығын түсінеді.

Мақсат нақты және нәтижелі болуы керек.

Мақсат қойғаннан кейін медбике оқыту мазмұнын мен тәсілін жоспарлайды.

Мақсат қойғаннан кейін медбике оқыту мазмұнын мен тәсілін жоспарлайды.

Оқыту мазмұны әртүрлі болуы мүмкін:

- Денсаулық сақтау;
- Денсаулық деңгейін қалыпта ұстау;
- Өмір сапасының деңгейін қалыпта ұстау.

Медбике оқыту жоспарын құруға пациентті және туыстарын қатыстыруы қажет.

Осы жағдайда медбике пациенттің жеке ерекшелігіне, әлеуметтік және физикалық деңгейіне мән беруі қажет.

Пациентті оқытуда тиімді нәтижеге жету үшін келесі әдістерді қолдануға болады:

- демонстрация - медбике пациентке Өзіне- өзі күтудегі іс – машықтарды көрсетеді (тіс тазалау, артериалдық қан қысымын тексеру, т.б) және қайталау оқыту мақсатының нәтижелілігіне жеткізеді.

- консультирование - медбике пациент іс – әрекетін бақылайды және қиын этаптарында пациентке кеңес береді.

- ролдік ойын - пациентті оқытудың тиімді жолы. Мұнда медбике пациентке қиынға соғатын іс – әрекеттерді көре алады.

Оқыту кестесі 5 этаптан құралады:

1. Керекті ақпаратты беру;
2. Пациент есте сақтағанша қайталау;

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИЯСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )	
Дәріс кешені	8 беттің 6 беті	

3. Пациент игеру керек іс – шараны көрсету;

4. Пациенттің қайталауы;

5. Пациенттің іс – шараны қайталап көрсетуі.

Оқыту барысында пациент қызығушылығын ояту қажет және әңгімелесуде сұрақ – жауап болғаны дұрыс. Әрбір этап пациент толық игергенше қайталануы мүмкін. Медбике пациентке берген ақпаратты дұрыс түсінгеніне көз жеткізу керек.

4. Көрнекі материалдар: 15-20 слайд

5. Әдебиеттер: соңғы бетті қараңыз.

Негізгі әдебиеттер:

1. Нуржанбаева Ж.О. Психология және мәдениеттану : оқу-әдістемелік құралы / Ж. О. Нуржанбаева, Ғ. С. Айдарбекова, Ә. С. Еркінбекова. - Алматы : АҚНҰР, 2023. - 222 б. Экземпляр

2. Коммуникативтік дағдылар: анықтамалық = Коммуникативные навыки: справ. изд. = Communication skills / Л. Л. Мациевская [ж. б.] ; М-во здравоохранения РК; КГМУ. - Алматы: Эверо, 2013. - 86 бет. с.

3. Молотов-Лучанский В. Б. Коммуникативные навыки: учеб. пособие / В. Б. Молотов-Лучанский, Л. Л. Мациевская, Н. А. Цаюкова. - Алматы: Эверо, 2014. - 138 с.

4. Датхаев У. М. Коммуникативтік дағдылар : оқулық / У. М. Датхаев, М. А. Асимов, А. А. Сұлтанбеков. - Алматы : Эверо, 2016. - 260 бет.

5. Кемелбеков, Қ. Б. Қазақтың әдеп мәдениеті: оқу құралы / - Алматы : Эверо, 2016. - 140 бет. с.

6. Акошева М. К. Интерпретация и понимание в теории речевой коммуникации: монография / М. К. Акошева. - Алматы: Эпиграф, 2022. - 232 б.

7. Майерс, Д. Әлеуметтік психология= Social Psychology : оқулық / Д. Майерс, Ж. Туенж ; Қаз.тіл.ауд. Г.Қ. Айқынбаева [және т.б.]. - 12- басылым. - Астана : Ұлттық аударма бюросы, 2018. - 648 б. с. : (Рухани жаңғыру).

8. Аронсон, Эллиот Көпке ұмтылған жалғыз= The Social Animal : әлеуметтік психологияға кіріспе:оқулық / Э. Аронсон ; ауд.Д.Д.Дүйсенбеков [және т.б.]. - 11-бас. - Астана : Ұлттық аударма бюросы, 2018. - 408 б. с. : [Рухани жаңғыру].

9. Психология и педагогика для студентов медицинских вузов. 1 ч.: учебник / под ред. Н. В. Кудрявой. - Алматы: Эверо, 2017. - 196 с.

10. Психология и педагогика для студентов медицинских вузов. 2 ч.]: учебник / под ред. Н. В. Кудрявой. - Алматы: Эверо, 2017. - 192 с.

11. Оспанова, Ж. Б. Психология управления: учеб. пособия. - Алматы: Эверо, 2014. –

16012. Магзумова Р.З. Организационная психология в медицинских организациях: учебное пособие Эверо2014

13. Көбекова, Ж. С. Психология негіздері: оқу құралы. - Қарағанды : ЖК "Ақнұр", 2013

14. Лукацкий, М. А. Психология: учеб. для вузов - 2-е изд., испр. и доп; Рек. Учеб. - методическим объедин. по мед. и фарм. образованию вузов России. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2013.

15. Островская, И. В. Психология. - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2013.

16. ТурдалиеваШ.Т. Қарым-қатынас психологиясы:оқу құралы.-Эверо 2013.

Қосымша әдебиеттер:

1. Уоллейс, П. Интернет психологиясы [Мәтін] = The psychology of the internet : оқулық / П. Уоллейс ; қаз.тіл. ауд. Е. Жеңісұлы [және т.б.]. - 2-ші бас. - Алматы : Ұлттық аударма бюросы, 2019

2. Коммуникативтік дағдылар : анықтамалық = Коммуникативные навыки : справочник = Communication skills : directory / Л. Л. Мациевская [и др.]. - Алматы : Эверо, 2014. - 118 бет.с

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИАСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ( )	
Дәріс кешені	8 беттің 7 беті	

3. Пинкер, С. Тіл-инстинкт [Текст] = The language instinct : оқулық / С. Пинкер ; Қаз. тіл ауд. Ш. Құрманбайұлы [және т.б.]. - Алматы : Ұлттық аударма бюросы, 2019.
4. Шульц, Д. П. Қазіргі психология тарихы: монография = A History of Modern Psychology: монография / Д.П.Шульц, С.Э.Шульц ; қаз.тіл. ауд.Б.Қ.Ақын [және т.б.]. - 11-бас. - Астана: Ұлттық аударма бюросы, 2018. - 448 б. с. : сур.[Рухани жаңғыру].
5. Бекешова, Г. У. Основы психологии: учебно-методическое пособие / - Алматы: Эверо, 2017. - 208 с.
6. Алешанова, Л. В. Темперамент и характер: методическое пособие / Л. В. Алешанова, Н. Б. Смирнова. - Алматы: Эверо, 2017. - 92 с.
7. Ларенцова, Л. И. Взаимодействие врача и пациента: психология гармоничных взаимоотношений: учебно-методическое пособие / Алматы: Эверо, 2017. - 112 с. –
8. Зорин, К. В. Введение в пренатальную педагогику и психологию здоровья: учебно-методическое пособие /. - Алматы: Эверо, 2017. - 76 с.
9. Туркпен-улы, Ж. Основы общей и педагогической психологии учеб.-методическое пособие для студентов высшей школы. - Алматы: Эверо, 2014. - 228 с.

6. Бағдарламалық қамтамасыз ету және Интернет ресурс:

1. М.А. Асимов, С.А. Нұрмағамбетова, Ю.В. Игнатъев КОММУНИКАТИВТІК ДАҒДЫЛАР Оқулық Қарағанды 2017 <https://aknurpress.kz/reader/web/1548>
2. Датхаев У.М. Коммуникативтік дағдылар: оқулық / У.М. Датхаев, М.А. Асимов, А.А. Сұлтанбеков. – Алматы: Эверо, 2020. – 260 б. https://www.elib.kz/ru/search/read_book/3006/

7. Бакылау сұрақтар (кері байланыс):

Науқасты оқытудағы мақсат?

Қандай оқыту дәстүрлерін колдана отырып, нақты нәтижеге жетуге болады?

<p> ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИЯСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ </p>		<p> SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия» </p>
<p>«Мейіргер ісі-1» кафедрасы</p>		<p>№72/11 ( )</p>
<p>Дәріс кешені</p>		<p>8 беттің 8 беті</p>